

Expropriation. Saa havde man en bestemt Maalestof, hvorefter man kunde give Cieren, hvad der tilkom ham, og saa folgte man Godset. Dette vilde være det sidste Middel; men jeg siger: Vi staae endnu langt fra dette sidste Middel.

M. Andersen: Jeg kan samstemme med, hvad vi horte af den sidste ærede Taler, deri, at der kun synes at være ringe Haab om, at det foreliggende Forslag til en Fæstefløsningslov kan gaae igjennem saaledes, at det virkelig kan blive ophøiet til Lov, og dette grunder jeg ogsaa paa de Udtalelser, jeg horte igaar af de Herrer Medlemmer fra den anden Side af Salen. Der var een Godseier (Zyphen-Abderer), som udtalte sig med Belvillie om det foreliggende Forslag, men denne hans Belvillie gik dog ikke videre end, at han sagde, at Bestemmelsen i §. 1 om de 20 Aars Fæstetvang kunde han ikke tiltræde; den maatte falde bort. Dernæst var det ham for meget, at Fæsternes Efterladte, naar Fæstestedet overgik til Selveiendom, skulde have en Trediedeel, og for det Tredie vilde hans Bestræbelser, hvis jeg forstod ham rigtigt, gaae ud paa, at Stamhuusbefiddere skulde have Ret til deres Fideicommisscapitaler at opkjøbe Fæstefjord og med Tiden gjøre den til Hovedgaardsjord. Hvis jeg nu har forstaaet den ærede Godseier rigtigt, og hans Opfattelse altsaa var den, jeg nu har angivet, kan jeg ikke følge ham, og jeg antager heller ikke, at Folkethinget vil kunne det. Dernæst horte vi forskjellige Udtalelser fra fire andre Godseiere. Den, der talte først (Mosenørn-Teilmann), begyndte med at sige, at han havde folgt de 9/7 af sit Fæstegods, og at, naar den 1/7, der var tilbage, endnu ikke var overgaaet til Selveiendom, saa var det ikke hans Skyld, men Fæsternes Skyld, thi de Betingelser, hvorpaa Selveiendom var tilbudt dem, vare saa billige, at de ikke med Rimelighed kunde fordres billigere. Jeg vil nu meget gjerne troe, hvad det ærede Medlem udtalte — jeg har altid hørt ham omtale som en særdeles human Godseier —; men fordi det forholder sig saaledes paa det Gods, som han besidder, er det ikke sagt, at det Samme gjælder om Fæstegodset i Almindelighed.

Dernæst beviser det i Grunden ikke Noget, at man erklærer, at det er Fæsternes Skyld; thi man maa dog først vide, hvilke Betingelser der nu stilles, i Sammenligning med Betingelserne f. Ex. for 20 Aar siden. Den Gang blev der stillet Fæsterne meget gunstige Betingelser, medens de nuværende Betingelser paa mange Steder ere grundforskjellige derfra, i hvilken Henseende jeg dog gjerne skal indrømme, at Tiderne have medført, at der maa fordres betydelig højere Beløb nu end den Gang. Man kan som sagt ikke sige bestemt, at det er Fæsternes Skyld, at de ikke ere blevene Selveiere, naar man ikke veed, hvilke Betingelser Godseieren knytter til Salget af sin Fæstebestiddelse, og man kan jo heller ikke fortaenke Bønderne i, at de have været forsigtige med at kjøbe. De havde i 1848 og de nærmeste Aaringer derefter ikke Synderligt tilovers, men sade dog paa billige Fæstevillaar; de vidste, hvorledes de havde det, men ikke, hvorledes de vilde faae det ved at blive Selveiere. Der var jo Mange af dem, som havde oplevet den Periode, da der foregik en sørgelig Forandring med Landeiendommene, idet disse jo efter den ulykkelige Krig, der endte 1814, dalede saa betydeligt i Værdi, at der var en Tid, da de endog stode i en særdeles lav Ppris. De Folk, som havde oplevet disse Tildragelser og vidste fra sig selv eller fra deres Fædre, at Tiderne gaae op og ned, kunde ikke andet end være meget forsigtige med at indlade sig paa Noget, som de ikke kunde beregne. De af dem, der dog sloge til og bleve Selveiere, købte naturligvis paa særdeles gode Villaaar, men Lykken har været dem fuldkommen saa god som Forstanden; thi Tiderne vare dem med, og derved ere Mange af dem fra usformuende Folk blevene til meget velhavende Folk. — Der blev igaar af ærede Medlemmer fra den anden Side af Salen meget stærkt betonet, at Forslaget var, om jeg forstod det rigtigt, grundlovsstridigt. Dette var vel ikke meent saa ganske bogstaveligt; thi dersom det virkelig var grundlovsstridigt, saa maatte jo Landstingets og Folkethingets Formænd have afviist et saadant Forslag og ikke ladet det komme til Behandling i Thingene. Naar man nu imidlertid horte videre